

Gençlerin 'tarafını tutan' bir edebiyat önemli...

Mine Soysal son romanı 'Daralan'da kıyıda köşede kalmış yaşamlara odaklanıyor; gençlere 'çıkışsızlıktan kurtulmanın yollarını gösteriyor. "Gençlik edebiyatının; gençlere yalnız olmadıklarını, her şeyin bir çaresi ya da çözümü olabileceğini duyumsatan bir işlevi olmalı" diyen Soysal ile 'Daralan'ı konuştuk.

DEVİRİM YILMAZ
dgulyilmaz@gmail.com

Yaşamın güzellikleri kadar çirkinliklerini ve acılarını da ustalıkla anlatıyorsunuz. 'Daralan'da da engelli yaşamı, gençlik kaygıları, aile içi şiddet, işsizlik gibi zor konulara odaklanıyorsunuz. Bu tür zorlu konuların gençlik edebiyatına konu olması neden önemli sizin için?

Ortaokul ve lise yılları, insanın hem iç dünyasında hem de kendi dışında olup bitenleri anlamaya, ifade etmeye ihtiyaç duyduğu zamanlar. Günümüzü belirleyen, her insanı derinden etkileyen ekonomik, siyasi, toplumsal dış etkenlerin, gençler için anlaşılması, açıklanması ise oldukça güç. Gelenegimiz, gençlere ne söz hakkı vermeyi ne de onlarla açık iletişimi yeğliyor. Onlardan beklenen, yetkinlerin yaşamını, kabullerini aynen sürdürmeleri. Oysa gençler, dijital iletişimin de huzlanmasıyla daha çok meseleye kafa yoruyor. Kendi çevrelerinde, ülkede ya da dünyada olup bitenleri izliyor, merak ediyor, kendi gelecekleri için ciddi oranda kaygı biriktiriyorlar.

Gençlik edebiyatının anlamı, işlevi, sınırları tam da bu noktada önem kazanıyor. Yalnız olmadıklarını, her şeyin bir çaresi ya da çözümü olabileceğini duyumsatan, kendine güvenmesine, bütün olumsuzluklara rağmen geleceğe umutla bakmasına hizmet edebilen, gençlerin 'tarafını tutan' bir edebiyattan söz ediyorum. Edebiyatın, gündelik yaşamında eziliverdiği kısıkları, tanımlayamadığı, korktuğu, anlamlandıramadığı gerçekleri, gencin cephesinden dillendirmesi, içlerindeki fırtınaları dindirmeye, daha sakin, daha derin ve yapıcı düşünmesine etki edebiliyor. Çağdaş gençlik edebiyatı, her yaşta okurunun yeni hayallere, yeni ideallere tutunması için heveslendirici, kesintisiz bir güç kaynağı olabilir.

'Daralan'a, 'Daralan'da akıp gidenlere kendini yama olarak gören Mete'nin anlatımıyla tanık oluyoruz. Mete sürekli iç sesiyle mücadele ediyor, daralıyor, bir ikilem içinde yaşıyor. Karşı evde yaşananlara duyarsız kalmamakla birlikte o evin kötülüğünün kendi hayatına ve ailesine bulaşmasından korkuyor. Üstelik ailesine karşı da benzer ikilemler içinde bocalıyor. Mete, toplumun ona yaşattığı/dayattığı hangi duyguya tekabül ediyor?

Metelerin yoksul evinin harcı sevgi. Evin sessizliğinde, belki de bu sayede müthiş bir dayanışma, elbirliği etme gücü var. Birbirini seven, kollayan, birbirini hırpalamamaya özen gösteren iyi insanlardan oluşan bir aile. Mete, ablasının

Mine Soysal

daracak engelli yaşamına, işsiz babasının suskunluğuna, annesinin sabırlı, güler yüzlü, dirençli kişiliğine ayak uydurmuş, sıradan bir genç. Çaresiz kabullenmekle isyan edip değiştirmek arasında bocalayıp duran biri. Şiddetten uzak bir ailede büyüyen Mete'nin karşı eve taşınan yeni komşuları sayesinde şiddete tanık olması, bu iç çelişisini şahlandırıyor. Şiddetin bulaşıcı olması gerçeğinin yarattığı korku, genç ruhunu ele geçiriyor. Öte yandan farkına vardığı, öğrendiği yeni şeyler sayesinde, yoksulluğa çaresizce boyun eğmek zorunda olmadığını, yaşamının kimseyi kırmadan, canını yakmadan da olumlu anlamda değişebileceğini deneyimliyor. 'Daralan'ın okuruna, yoksulluğun başarısızlık, hatta mutsuzluk anlamına gelmeyebileceğini, yoksulluğu yaratan dış etkenleri yok etmek, değiştirmek üzere harekete geçmek için para değil, asıl bilgi gerektiğini düşündürmesini istedim.

İYİLİK SESSİZ KALABİLİR Mİ?

Romanın belki de en can alıcı karakteri Ömer. Yalaka, yalancı, iftiracı, ispiyoncu Ömer. Zalim abisi Murat'tan hayranlıkla bahsederken diğer taraftan bu duyguya tezat olarak sevgiyi arıyor. Evinde gördüğü şiddetin ardından Mete'nin kapısına gelip, "Bana saz çalar mısın Mete?" dediği, zamanın hem daralıp hem genişlediği o çarpıcı an... Ömer bizlere ne anlatıyor, ona dokunmak neden önemli?

Çoğu insanın hayatında 'Yalaka Ömer'lerden vardır, olmuştur. Her an yalan söyleyebilen, iftira atan, sonuçlarını düşünmeden hareket eden, rahatsızlık veren densiz biriyle arkadaşlık etmeyi kim ister? Ömer'de beni asıl ilgilendiren, daha ergenlik çağındaki bir gencin böyle bir insana nasıl dönüştüğü; sevgiye, şefkate nasıl bu derece açlık duyabildiği. Bir gencin hayatta kalabilmek için, bir yudum sevgi için çarpınması, bu kadar eziyete, acıya, yalnızlığa maruz kalması korkunç bir şey. Ne yazık ki, ülkemizde çok Ömer var. Örselenmiş çocukluklarında insani erdemlerden uzağa savrulmuş, içindeki iyicil öz bozulmuş, kötülüğe, nefrete, şiddete av olmaya meyilli çok hayat var. Mete gibi 'iyi' biri, hoşlanmasa bile tanımak zorunda kaldığı Ömer'in aynı felaketi yaşamasına izin verebilir mi? İyilik sessiz kalabilir mi, çekinir mi, korkar mı? Gençlerin bütün bunları düşünmesini çok önemsiyorum.

Çağımızda cesaret ve iyilik gibi kötülük de bulaştı. Ömer'in ağabeyinin ve babasının zalimliklerini toplumsal kötülükle ilişkilendiriyor musunuz?

Ömer'in babası Hasan -namı diğer Zebella- genç sayılabilecek bir yaşta iş kazası geçiren ve çalışarak ailesini geçindirme hakkı elinden alınan bir işçi. Bir baba hangi koşullarda, üniversite hayalleri kuran başarılı bir lise öğrencisi olan kızının eğitim hakkını başlık parası uğruna elinden almaya kalkar? Ömer'in ağa-

beyi Murat da benzer kaderi paylaşan bir genç. Eğitimi yarım kalmış, işsiz güçsüz milyonlarca insanımızdan biri. O da babası gibi. Kendini geliştirmek için bir şey yapamayan, içinin çürüdüğünü hissederek günden güne daha da öfkelenen, varlığını hissetmek, belki de ispat etmek için çevresindekilere eziyet etmeye başlayan biri. Hakların adil ve eşit paylaşıldığı bir toplumda, insanlar böylesine kahredici değişimler geçirmek, insanlık dışı seçimler yapmak zorunda kalmaz. Çaresizliği, mutsuzluğu bu denli artamaz, dizginleyemediği bir öfkeye kapılamaz. Bence bu bedbaht edici sonucu yaratan, bireylerin temel hak ve özgürlüklerini sağlaması ve koruması gereken devletin bu birincil sorumluluğunu yerine getirmemesidir.

Yaşamın tüm zorluklarına, acılarına rağmen umut da varlığını hep koruyor. Zaman ve insan, daraldığı gibi genişliyor da. 'Daralan' gençlere, okurlara nasıl umut oluyor?

Gençlik, sözüyle, yaşamıyla, uğraşısıyla örnek alınacak insanlara da gereksinim duyulan bir süreç. Üniversite eğitimi büyük kentte sürdüren, tek başına ayakta kalmayı başarmış psikolog teyze Feride, Mete ve engelli ablası Ayşe için adeta 'uzaylı' etkisi yaratıyor. Güçlüklere karşı mücadeleyle, kararlı durmayı, elbirliğiyle harekete geçmeyi ve dayanışmayı deneyimleyerek öğrenmiş olan bu genç kadın, elbette sadece evin gençlerini değil, ablasını ve eniştesini de etkiliyor. Aslında uzun zaman onu anlamakta zorlanıyorlar, bazen içerliyorlar bile. Ama aile içi iletişimin, örselenmemiş sevgi bağlarının sihri işe yarıyor. Önyargılardan sıyrılmak, dinlemek, düşünüp tartmak, denemek, sonuçları değerlendirmek önceleri zor gelse, cesaret istese de yılmıyorlar. Hem birlikte hem de tek tek, kendilerini yeniliğe, değişime açmaya çalışıyorlar. 'Daralan'ın, insanların ve toplumların değişebileceği, dönüştürebileceği umudunu duyumsatmasını, üstelik bunun parayla pulla elde edilemeyecek değerinde, muhteşem bir dünyanın öznesi olabilmek anlamına geldiğini düşündürmesini umuyorum.

DARALAN
Mine Soysal
Güncel Yayınları, 2017
216 sayfa, 15 TL.